

Konvencija Združenih narodov o pravicah oseb z invalidnostmi

Uvodne določbe

Države pogodbenice te Konvencije so se,

- (a) *ob sklicevanju* na načela Ustanovne listine Organizacije združenih narodov, ki priznavajo, da prirojeno dostojanstvo in vrednost ter enake in neodtujljive pravice vseh članov človeške družine predstavljajo temelj svobode, pravičnosti in miru na svetu;
- (b) *ob priznavanju*, da so Združeni narodi v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah in mednarodnih paktih o človekovih pravicah razglasili, da so pravice in svoboščine, določene s temi akti, enake za vse, brez vsakega razlikovanja,
- (c) *v potrditev* univerzalnosti, nedeljivosti in soodvisnosti vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter potrebe, da se osebam z invalidnostmi zagotovi njihovo polno uživanje, brez diskriminacije;
- (d) *ob sklicevanju na* Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah, Mednarodno konvencijo o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, Konvencijo o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, Konvencijo proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju, Konvencijo o otrokovih pravicah in Mednarodno konvencijo o varstvu pravic vseh delavcev migrantov in članov njihovih družin;
- (e) *ob priznavanju*, da je invalidnost koncept, ki se še razvija, in da invalidnost nastaja kot rezultat interakcije oseb z okvarami z ovirami, ki izhajajo iz stališč v družbi in preprek v okolju, kar jim preprečuje, da bi polno in učinkovito sodelovale v družbi na izenačeni osnovi kot drugi;
- (f) *ob priznavanju* pomena načel in smernic politike Svetovnega akcijskega programa za invalide in Standardnih pravil za izenačevanje možnosti ljudi z invalidnostmi pri spodbujanju, oblikovanju in vrednotenju usmeritev, načrtov, programov in ukrepov za nadaljnje izenačevanje možnosti oseb z invalidnostmi na državni, regionalni in mednarodni ravni;
- (g) *ob poudarjanju* pomembnosti vključevanja vsebin o invalidnosti kot sestavnem delu strategij trajnostnega razvoja;
- (h) *ob hkratnem priznavanju*, da diskriminacija zoper osebo zaradi invalidnosti pomeni kršitev prirojenega človekovega dostojanstva in vrednosti;
- (i) *ob priznavanju* raznolikosti oseb z invalidnostmi;
- (j) *ob priznavanju*, da je treba spodbujati in varovati človekove pravice vseh oseb z invalidnostmi, tudi tistih, ki potrebujejo intenzivnejšo podporo;
- (k) *zaskrbljene*, ker se kljub različnim tovrstnim dokumentom in prizadevanjem osebe z invalidnostmi povsod po svetu še vedno srečujejo z ovirami pri njihovem sodelovanju kot enaki člani družbe in s kršitvami človekovih pravic;

(l) *ob priznavanju* pomena mednarodnega sodelovanja za izboljšanje življenjskih razmer oseb z invalidnostmi v vseh državah, zlasti tistih v razvoju;

(m) *ob priznavanju* dragocenega že obstoječega in tudi potencialnega prispevka oseb z invalidnostmi k splošni dobrobiti in raznolikosti njihovih skupnosti ter ob spoznanju, da bo spodbujanje polnega uživanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin oseb z invalidnostmi ter njihovega polnega sodelovanja okrepilo njihov občutek pripadnosti in pripomoglo k doseganju pomembnega napredka pri človeškem, socialnem in gospodarskem razvoju družbe ter k izkoreninjenju revščine;

(n) *ob priznavanju* pomena, ki ga za osebe z invalidnostmi predstavljata osebna samostojnost in neodvisnost, vključno s svobodo samostojne izbire in odločanja;

(o) *ob upoštevanju*, da bi osebe z invalidnostmi morale imeti priložnost biti dejavno vključene v procese odločanja o politikah in programih, vključno s tistimi, ki jih neposredno zadevajo;

(p) *zaskrbljene* zaradi težkih razmer, s katerimi se spoprijemajo osebe z invalidnostmi, ki so izpostavljene večkratnim ali hujšim oblikam diskriminacije na podlagi rase, barve, spola, jezika, vere, političnega ali drugega mnenja, nacionalnega, etničnega, staroselskega ali socialnega porekla, premoženja, rojstva, starosti ali kakega drugega statusa,

(q) *ob zavedanju*, da so ženske in deklice z invalidnostmi pogosto izpostavljene večji nevarnosti, da doma in zunaj doma postanejo žrtve nasilja, poškodb ali zlorabe, zanemarjanja ali malomarnega in grdega ravnanja ali izkoriščanja;

(r) *ob priznavanju*, da bi morali otroci z invalidnostmi polno in na izenačeni osnovi kot drugi otroci uživati vse človekove pravice in temeljne svoboščine ter ob sklicevanju na obveznosti, ki so jih v ta namen sprejele države pogodbenice Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah;

(s) *ob poudarjanju* potrebe po vključevanju vidika spolov pri vseh prizadevanjih, da se osebam z invalidnostmi omogoči polno uresničevanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin;

(t) *ob poudarjanju* dejstva, da večina oseb z invalidnostmi živi v revščini, in ob priznavanju nujnosti zavedanja negativnega učinka revščine na osebe z invalidnostmi;

(u) *ob upoštevanju*, da sta mir in varnost, ki temeljita na popolnem spoštovanju ciljev in načel Ustanovne listine Organizacije združenih narodov ter upoštevanju veljavnih instrumentov o človekovih pravicah, nujno potrebna za zagotovitev popolne zaščite oseb z invalidnostmi, zlasti v času oboroženih spopadov in tujo okupacijo;

(v) *ob priznavanju* pomena dostopa do fizičnega, socialnega, ekonomskega in kulturnega okolja, zdravja in izobraževanja ter informacij in komunikacij pri omogočanju osebam z invalidnostmi, da v polnosti uživajo vse človekove pravice in temeljne svoboščine;

(w) *ob zavedanju*, da je posameznik, ki ima obveznosti do soljudi in do skupnosti, ki ji pripada, zavezan k spodbujanju in spoštovanju pravic iz Mednarodne listine o človekovih pravicah;

(x) *prepričane*, da je družina naravna in temeljna družbena skupina ter kot taka uživa posebno zaščito družbe in države, in da je treba osebam z invalidnostmi in njihovim družinskim članom zagotoviti potrebno varstvo ter asistenco, s katero, bodo lahko družine prispevale k polnemu in enakemu uživanju pravic oseb z invalidnostmi;

y) *prepričane*, da bo splošna in celovita mednarodna konvencija, ki spodbuja in varuje pravice ter dostojanstvo oseb z invalidnostmi, pomembno prispevala k odpravljanju globoke socialne prikrajšanosti oseb z invalidnostmi ter krepila njihovo sodelovanje z enakimi možnostmi na civilnem, političnem, gospodarskem, socialnem in kulturnem področju, tako v državah v razvoju kot v razvitih državah;

dogovorile:

1. člen: Namen

Namen te Konvencije je spodbujati, varovati in osebam z invalidnostmi zagotavljati polno in enako uživanje vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter spodbujati spoštovanje njihovega prirojenega dostojanstva.

Osebe z invalidnostmi vključujejo ljudi z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzoričnimi okvarami, ki jim v interakciji z različnimi ovirami lahko preprečujejo, da bi na izenačeni osnovi kot drugi polno in učinkovito sodelovali v družbi.

2. člen: Pomen izrazov

Za namene te Konvencije pojem:

»komunikacija« vključuje jezike, prikazovanje besedil, brajico, taktilno sporazumevanje, veliki tisk, dostopne multimedije ter pisani, zvočni in preprosti jezik, človeškega bralca ter dopolnilne in alternativne načine, sredstva in oblike komunikacije skupaj z dostopno informacijsko in komunikacijsko tehnologijo;

»jezik« vključuje govorjene in znakovne jezike ter druge oblike negovorjenih jezikov;

"Diskriminacija zaradi invalidnosti" pomeni vsako razlikovanje, izključevanje ali omejevanje na osnovi invalidnosti, ki ima namen ali dejanski učinek zmanjšati ali izničevati priznanje, uživanje ali uresničevanje, na izenačeni osnovi kot drugim, vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju. Vključuje vse oblike diskriminacije, tudi odrekanje razumne prilagoditve;

»razumna prilagoditev« pomeni potrebne in ustrezne spremembe ter prilagoditve, ki ne nalagajo nesorazmernega ali nepotrebne bremena, kadar so v posameznem primeru potrebne, da se osebam z invalidnostmi, na izenačeni osnovi kot drugim, zagotovi uživanje ali uresničevanje vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin;

»univerzalno oblikovanje« pomeni oblikovanje izdelkov, okolij, programov in storitev, tako da jih bodo v čim večji meri lahko uporabljali vsi ljudje, ne da bi jih bilo treba prilagajati ali posebej načrtovati. Pojem »univerzalno oblikovanje« ne izključuje podpornih pripomočkov in tehnologij za posamezne skupine oseb z invalidnostmi, kadar so ti potrebni.

3. člen: Splošna načela

Splošna načela te Konvencije so:

- (a) spoštovanje prirojenega dostojanstva, osebne samostojnosti, ki vključuje svobodo samostojnega odločanja in izbire, ter neodvisnosti oseb;
- (b) nediskriminacija;
- (c) polno in učinkovito sodelovanje in vključenost v družbo;
- (d) spoštovanje različnosti in sprejemanje oseb z invalidnostmi kot dela človeške raznolikosti in človečnosti;
- (e) enake možnosti;
- (f) dostopnost;
- (g) enake možnosti žensk in moških;
- (h) spoštovanje razvijajočih se sposobnosti otrok z invalidnostmi ter spoštovanje pravic otrok z invalidnostmi, da ohranijo svojo identiteto.

4. člen: Splošne obveznosti

1. Države pogodbenice se zavezujejo, da bodo zagotovile in spodbujale polno uresničevanje vseh človekovih pravic ter temeljnih svoboščin za vse osebe z invalidnostmi, brez vsake diskriminacije zaradi invalidnosti. V ta namen se zavezujejo, da:

- (a) bodo sprejele ustrezne zakonodajne, upravne in druge ukrepe za uresničevanje pravic, ki jih priznava ta Konvencija;
- (b) bodo sprejele vse ustrezne ukrepe, tudi zakonodajne, za spremembo ali odpravo veljavnih zakonov, predpisov, navad in ravnanj, ki predstavljajo diskriminacijo oseb z invalidnostmi;
- (c) bodo varovanje in spodbujanje človekovih pravic oseb z invalidnostmi upoštevale pri vseh politikah in programih;
- (d) se bodo vzdržale vsakega dejanja ali ravnanja, ki je neskladno s to Konvencijo, ter zagotovile, da javne oblasti in institucije delujejo v skladu s to Konvencijo;
- (e) bodo sprejele vse ustrezne ukrepe za odpravo diskriminacije zaradi invalidnosti, ki jo izvaja kateri koli posameznik, organizacija ali zasebno podjetje;
- (f) bodo izvajale ali spodbujale raziskave in razvoj univerzalno oblikovanih dobrin, storitev, opreme in sredstev, kot jih opredeljuje 2. člen te Konvencije, tako da bodo potrebni najmanjše možne prilagoditve in najnižji možni stroški, da se zadosti specifičnim potrebam oseb z invalidnostmi, in da bodo spodbujale njihovo dostopnost in uporabo ter da bodo spodbujale vključevanje univerzalnega oblikovanja pri oblikovanju standardov in smernic;

(g) bodo izvajale ali spodbujale raziskave in razvoj ter si prizadevale za čim večjo dostopnost in uporabo novih tehnologij, vključno z informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami, pripomočkov za mobilnost, tehničnih pripomočkov ter podpornih tehnologij, primernih za osebe z invalidnostmi, pri čemer bodo dajale prednost tehnologijam po dostopnih cenah;

(h) bodo osebam z invalidnostmi zagotavljale dostopne informacije o pripomočkih za mobilnost, tehničnih pripomočkih ter podpornih tehnologijah, vključno z novimi tehnologijami, in o drugih oblikah asistencije, podpornih storitvah in sredstvih;

(i) bodo spodbujale izobraževanje strokovnjakov in osebja, ki delajo z osebami z invalidnostmi, o pravicah, priznanih v tej Konvenciji, da bodo bolje zagotavljali asistenco in storitve, zajamčene s temi pravicami.

2. Glede ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic se vsaka država pogodbenica zavezuje, da bo sprejemala ukrepe, tako da bo v največji mogoči meri izkoristila vire, s katerimi razpolaga, po potrebi v okviru mednarodnega sodelovanja, zato da se postopno doseže polno uresničenje teh pravic; ta določba ne posega v tiste obveznosti iz te Konvencije, ki so po mednarodnem pravu takoj uporabne.

3. Pri pripravi in izvajanju zakonodaje in politik za izvajanje te Konvencije in pri drugih postopkih odločanja o vprašanjih, ki zadevajo osebe z invalidnostmi, se bodo države pogodbenice temeljito posvetovale z osebami z invalidnostmi, tudi z otroki z invalidnostmi, ter jih tudi dejavno vključevale preko njihovih reprezentativnih organizacij.

4. Nobena določba te Konvencije ne vpliva na katerikoli določbo, ki je ugodnejša za uresničitev pravic oseb z invalidnostmi in velja v zakonodaji države pogodbenice ali v mednarodnem pravu, ki obvezuje to državo. Ne sme priti do kakršnegakoli omejevanja ali odstopanja od katere koli človekove pravice in temeljne svoboščine, priznane ali veljavne (varianta: ki obstaja) v katerikoli državi pogodbenici te Konvencije in skladne z njenimi zakoni, konvencijami, predpisi ali običaji, z izgovorom, da je ta Konvencije ne priznava ali da jo priznava v manjši meri.

5. Določbe te Konvencije veljajo za vse dele zveznih držav, brez omejitev ali izjem.

5. člen: Enakost in nediskriminacija

1. Države pogodbenice priznavajo, da so vsi ljudje enaki pred zakonom in v okviru zakona, ter da so upravičeni do enake zaščite in enake koristi na podlagi prava, brez kakršne koli diskriminacije.

2. Države pogodbenice bodo prepovedovale vsako diskriminacijo zaradi invalidnosti ter osebami z invalidnostmi zagotovijo enako in učinkovito pravno varstvo pred diskriminacijo na kateri koli podlagi.

3. Za spodbujanje enakosti in odpravo diskriminacije države pogodbenice sprejmejo vse ustrezne ukrepe, da se zagotovi razumne prilagoditve.

4. Posebni ukrepi, potrebni za pospeševanje ali doseganje dejanske enakosti oseb z invalidnostmi, se ne štejejo za diskriminacijo po tej Konvenciji.

6. člen: Ženske z invalidnostmi

1. Države pogodbenice priznavajo, da so ženske in deklice z invalidnostmi izpostavljene večkratni diskriminaciji, in bodo glede na to sprejemale ukrepe, s katerimi jim bodo zagotavljale polno in enako uživanje vseh človekovih pravic ter temeljnih svoboščin.
2. Države pogodbenice bodo sprejele vse ustrezne ukrepe, da zagotovijo celovit razvoj, napredek in opolnomočenje žensk, zato da jim zagotovijo uresničevanje in uživanje človekovih pravic ter temeljnih svoboščin, opredeljenih v tej Konvenciji.

7. člen: Otroci z invalidnostmi

1. Države pogodbenice bodo sprejele vse potrebne ukrepe, s katerimi bodo otrokom z invalidnostmi zagotovile, da bodo polno uživali vse človekove pravice in temeljne svoboščine, na izenačeni osnovi kot drugi otroci.
2. Pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki z invalidnostmi mora biti glavno vodilo otrokova največja korist.
3. Države pogodbenice bodo zagotavljale, da bodo imeli otroci z invalidnostmi pravico svobodno izraziti svoja stališča o vsem, kar jih zadeva, njihova stališča pa bodo na izenačeni osnovi kot drugim ustrezno upoštevana glede na njihovo starost in zrelost, prav tako jim bodo priskrbele njihovi invalidnosti in starosti primerno asistenco pri uresničevanju te pravice.

8. člen: Ozaveščanje

1. Države pogodbenice se zavezujejo, da bodo sprejele takojšnje, učinkovite in primerne ukrepe za:
 - (a) ozaveščanje celotne družbe, tudi na ravni družine, o osebah z invalidnostmi in spodbujanje spoštovanja njihovih pravic in dostojanstva;
 - (b) boj proti stereotipom, predsodkom in škodljivim ravnanjem, usmerjenim zoper osebe z invalidnostmi, tudi zaradi spola in starosti, na vseh področjih življenja;
 - (c) ozaveščanje o sposobnostih in prispevanju oseb z invalidnostmi.
2. Ukrepi za doseganje teh ciljev vključujejo:
 - (a) spodbujanje, da se začnejo in vzdržujejo učinkovite kampanje za ozaveščanje javnosti, ki so zasnovane za:
 - (i) razvijanje dovzetnosti za pravice oseb z invalidnostmi;
 - (ii) spodbujanje pozitivnega dojemanja in večjega družbenega zavedanja glede oseb z invalidnostmi;
 - (iii) spodbujanje priznavanja spretnosti in znanj, zaslug in sposobnosti oseb z invalidnostmi ter njihovega doprinosa na delovnem mestu in na trgu dela;

- (b) negovanje spoštljivega odnosa do pravic oseb z invalidnostmi na vseh ravneh izobraževalnega sistema, tudi pri otrocih, od zgodnjih let otroštva naprej;
- (c) spodbujanje vseh organov v medijih, da osebe z invalidnostmi prikazujejo skladno z namenom te Konvencije;
- (d) spodbujanje osveščevalno-izobraževalnih programov o osebah z invalidnostmi in njihovih pravicah.

9. člen: Dostopnost

1. Da bodo države pogodbenice osebam z invalidnostmi omogočile neodvisno življenje in polno sodelovanje v vseh vidikih življenja, bodo sprejele ustrezne ukrepe, s katerimi bodo osebam z invalidnostmi zagotovile, da bodo imele na izenačeni osnovi kot drugi dostop do fizičnega okolja, prevoza, informacij in komunikacij, vključno z informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami ter sistemi, ter do drugih objektov, naprav in storitev, ki so namenjene javnosti ali se zanjo opravljajo, tako v mestu kot na podeželju. Ti ukrepi, med katere spadata tudi prepoznavanje in odpravljanje preprek in ovir pri dostopnosti, se med drugim nanašajo na:

- (a) stavbe, ceste, prevozna sredstva ter druge notranje in zunanje prilagoditve ter objekte, naprave in opremo, tudi v šolah, stanovanjskih zgradbah, zdravstvenih ustanovah in na delovnih mestih;

- (b) informacijske, komunikacijske in druge storitve, tudi elektronske storitve in storitve za pomoč v nujnih primerih.

2. Države pogodbenice bodo sprejele tudi ustrezne ukrepe, s katerimi bodo:

- (a) razvile, širile in spremljale uveljavljanje minimalnih standardov in smernic za dostopnost objektov, naprav in storitev, ki so namenjene javnosti oziroma se zanjo opravljajo;

- (b) zagotovile, da zasebni subjekti, ki ponujajo objekte, naprave in storitve, ki so namenjeni javnosti oziroma se zanjo opravljajo, upoštevajo vse vidike njihove dostopnosti za osebe z invalidnostmi;

- (c) zagotovile izobraževanje vseh deležnikov, ki jih zadeva urejanje vprašanj o dostopnosti, s katero se srečujejo osebe z invalidnostmi;

- (d) v javnih zgradbah in v drugih objektih in napravah zagotovile oznake v brajici ter v lahko čitljivi in razumljivi obliki;

- (e) zagotovile podporo človeka ali živali in posrednike, tudi vodnike, bralce in poklicne tolmače za znakovni jezik, ter tako olajšale dostop v zgradbah in drugih objektih, površinah in drugi opremi ter napravah, namenjenih javnosti;

- (f) spodbujale druge primerne oblike asistence in podpore osebam z invalidnostmi, da jim bo tako zagotovljen dostop do informacij;

- (g) pri osebah z invalidnostmi spodbujale dostop do novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij ter sistemov, vključno z internetom;

- (h) spodbujale oblikovanje, razvoj, proizvodnjo in razširjanje dostopnih informacijskih in komunikacijskih tehnologij in sistemov že v zgodnji fazi razvoja, tako da bodo te tehnologije in sistemi dostopni po čim nižjih cenah.

10. člen: Pravica do življenja

Države pogodbenice znova potrjujejo, da ima vsak človek prirojeno pravico do življenja, in bodo sprejele vse potrebne ukrepe, da bodo osebam z invalidnostmi zagotovile učinkovito uresničevanje te pravice na izenačeni osnovi kot drugim.

11. člen: Nevarne razmere in humanitarne krize

V skladu z obveznostmi po mednarodnem pravu, tudi po mednarodnem humanitarnem pravu in mednarodnem pravu o človekovih pravicah, bodo države pogodbenice sprejele vse potrebne ukrepe za zagotovitev varstva in varnosti oseb z invalidnostmi v nevarnih razmerah, kamor spadajo tudi oboroženi spopadi, humanitarne krize in naravne nesreče.

12. člen: Enakost pred zakonom

1. Države pogodbenice ponovno potrjujejo, da se osebam z invalidnostmi povsod priznava pravica biti pravna osebnost.
2. Države pogodbenice morajo osebam z invalidnostmi priznati pravno in poslovno sposobnost na vseh področjih življenja, na izenačeni osnovi kot drugim.
3. Države pogodbenice bodo sprejele ustrezne ukrepe, da bodo osebam z invalidnostmi zagotovile dostop do podpore, ki bi jo morda potrebovale pri izvrševanju svoje pravne sposobnosti.
4. Države pogodbenice bodo zagotovile, da bodo v vse ukrepe, ki se nanašajo na uveljavljanje pravne sposobnosti, vključena primerna in učinkovita varovala, da se preprečijo zlorabe v skladu z mednarodnim pravom človekovih pravic. S takšnimi varovali bo zagotovljeno, da ukrepi, povezani z uveljavljanjem poslovne sposobnosti, upoštevajo pravice, voljo in preference osebe ter ne povzročajo nasprotja interesov ter nedovoljenega vplivanja, so sorazmerni in prilagojeni okoliščinam te osebe, se uporabljajo čim krajši čas in jih redno preverja pristojni, neodvisni in nepristranski organ ali sodni organ. Varovala morajo biti sorazmerna glede na to, v kakšni meri vplivajo na pravice in koristi posameznika.
5. Ob upoštevanju določb tega člena bodo države pogodbenice sprejele primerne in učinkovite ukrepe, da bo osebam z invalidnostmi zagotovljena enaka pravica do lastništva in dedovanja premoženja, nadzora nad svojimi finančnimi zadevami, imeti enak dostop do bančnih posojil, hipotekarnih kreditov ter drugih oblik financiranja, ter bodo zagotovile, da osebam z invalidnostmi ne bo samovoljno odvzeto premoženje.

13. člen: Dostop do pravosodja

1. Države pogodbenice bodo osebam z invalidnostmi zagotavljale, da bodo imele dostop do pravosodja na izenačeni osnovi z drugimi, tudi tako, da bodo zagotovili postopkovne in starosti primerne prilagoditve, ki jim bodo omogočile učinkovito sodelovanje kot neposredni ali posredni udeleženci, tudi kot priče, v vseh pravnih postopkih, tudi v preiskovalni in drugih predhodnih fazah.
2. De bi pomagale zagotoviti učinkovit dostop oseb z invalidnostmi do pravosodja, države pogodbenice spodbujajo ustrezno izobraževanje vseh, ki delujejo v pravosodju, vključno s policijo in osebjem v zaporih.

14. člen: Osebna svoboda in varnost

1. Države pogodbenice bodo zagotavljale, da osebe z invalidnostmi na izenačeni osnovi kot drugi:

(a) uživajo pravico do osebne svobode in varnosti;

(b) da jim ni nezakonito ali samovoljno odvzeta prostost, da je vsak odvzem prostosti v skladu z zakonom in da invalidnost v nobenem primeru ni upravičen razlog za odvzem prostosti.

2. Države pogodbenice zagotovijo, da je osebam z invalidnostmi, ki jim je v kakršnem koli postopku odvzeta prostost, zagotovljeno varstvo pravic po mednarodnem pravu človekovih pravic na izenačeni osnovi kot drugim ter da se z njimi ravna v skladu s cilji in načeli te Konvencije, vključno z zagotavljanjem razumnih prilagoditev.

15. člen: Prepoved mučenja, krutega, nečloveškega, ponižujočega ravnanja ali kaznovanja

1. Nihče ne sme biti izpostavljen mučenju, krutemu, nečloveškemu, ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju. Zlasti se brez svobodne privolitve na nikomur ne smejo opravljati medicinski ali znanstveni poskusi.

2. Države pogodbenice bodo sprejele vse učinkovite zakonodajne, upravne, sodne ali druge ukrepe, s katerimi bodo osebam z invalidnostmi na izenačeni osnovi kot drugim zagotavljale, da ne bodo izpostavljene mučenju, krutemu, nečloveškemu, ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.

16. člen: Prepoved izkoriščanja, nasilja in zlorabe

1. Države pogodbenice bodo sprejele vse ustrezne zakonodajne, upravne, družbene, izobraževalne in druge ukrepe, s katerimi bodo osebe z invalidnostmi tako doma kot izven doma zavarovale pred vsemi oblikami izkoriščanja, nasilja in zlorabe, tudi tistimi, ki so povezane z vidiki spola.

2. Države pogodbenice bodo sprejele tudi vse ustrezne ukrepe za preprečevanje vseh oblik izkoriščanja, nasilja in zlorabe, tako da bodo med drugim zagotovile do spola in starosti občutljive oblike asistencije in podpore osebam z invalidnostmi, njihovim družinam in negovalcem, tudi z obveščanjem in izobraževanjem o tem, kako se izogibati, prepoznavati in prijavljati primere izkoriščanja, nasilja in zlorabe. Države pogodbenice bodo zagotavljale, da bodo te varstvene storitve občutljive do starosti, spola in vrste invalidnosti.

3. Za preprečevanje pojavljanja vseh oblik izkoriščanja, nasilja in zlorabe bodo države pogodbenice zagotavljale, da bodo vse objekte in naprave ter programe, namenjene osebam z invalidnostmi, učinkovito nadzorovali neodvisni organi.

4. Države pogodbenice bodo sprejele vse ustrezne ukrepe za spodbujanje telesnega, kognitivnega in psihološkega okrevanja, rehabilitacije in družbene reintegracije oseb z invalidnostmi, ki so bile žrtve kakršne koli oblike izkoriščanja, nasilja ali zlorab, tudi z zagotavljanjem varstvenih storitev. Okrevanje in reintegracija bosta potekala v okolju, ki spodbuja zdravje, dobro počutje, samospoštovanje, dostojanstvo in neodvisnost posameznika ter upošteva posebne potrebe, povezane s spolom in starostjo.

5. Države pogodbenice bodo sprejele učinkovito zakonodajo in politike, vključno s posebno zakonodajo in politikami, namenjenim ciljni zaščiti žensk in otrok, in tako zagotovile odkrivanje, preiskovanje in v upravičenih primerih sodno preiganje primerov izkoriščanja in zlorabe oseb z invalidnostmi ter nasilja nad njimi.

17. člen: Varovanje osebne celovitosti

Vsaka oseba z invalidnostmi ima na izenačeni osnovi kot drugi pravico do spoštovanja njene telesne in duševne celovitosti.

18. člen: Svoboda gibanja in pravica do državljanstva

1. Države pogodbenice bodo osebam z invalidnostmi priznavale pravico do svobode gibanja, do svobode pri izbiri prebivališča in do državljanstva na izenačeni osnovi kot drugim, tudi tako, da bodo osebam z invalidnostmi zagotavljale:

(a) pravico pridobiti in spremeniti državljanstvo ter pravico, da jim državljanstva ne odvzamejo samovoljno ali zaradi invalidnosti;

(b) da jim zaradi invalidnosti ne bo odvzeta sposobnost pridobivanja, posedovanja in uporabe dokumentov o državljanstvu, drugih osebnih dokumentov za izkazovanje istovetnosti ali da uporabijo ustrezne postopke, kot je imigracijski postopek, ki bi bili potrebni za lažje uresničevanje pravice do svobode gibanja;

(c) da lahko svobodno zapustijo vsako državo, tudi lastno;

(d) da jim samovoljno ali zaradi invalidnosti ne bo odvzeta pravica vstopa v lastno državo.

2. Otroci z invalidnostmi morajo biti takoj po rojstvu vpisani v matični register o rojstvu in imajo od rojstva dalje pravico do imena, pravico pridobiti državljanstvo in v največji možni meri pravico, da poznajo svoje starše ter da ti skrbijo zanje.

19. člen: Neodvisno življenje in vključenost v skupnost

Države pogodbenice te Konvencije priznavajo enako pravico vsem osebam z invalidnostmi, da živijo v skupnosti z enakimi možnostmi izbire kot drugi in morajo sprejeti učinkovite in ustrezne ukrepe, da osebam z invalidnostmi zagotovijo polno uživanje te pravice ter polno vključenost in sodelovanje v skupnosti, tudi tako, da zagotavljajo, da:

(a) imajo osebe z invalidnostmi možnost izbrati svoje prebivališče in se odločati, kje in s kom bodo živeli, na izenačeni osnovi kot drugi, ter jim ni treba živeti v vnaprej določeni življenjski ureditvi;

(b) imajo osebe z invalidnostmi dostop do razpona različnih storitev na domu ter bivalnih in drugih podpornih storitev v skupnosti, vključno z osebno asistenco, nujno potrebno za življenje in vključevanje v skupnost ter za preprečevanje izolacije ali segregacije iz skupnosti;

(c) so osebam z invalidnostmi storitve v skupnosti ter objekti in naprave, ki so namenjeni vsem prebivalcem, na voljo na izenačeni osnovi kot drugim in so odzivni na njihove potrebe.

20. člen: Osebna mobilnost

Države pogodbenice bodo sprejemale učinkovite ukrepe, s katerimi bodo osebam z invalidnostmi zagotavljale osebno mobilnost z največjo možno mero samostojnosti, kar vključuje:

- (a) olajševanje osebne mobilnosti oseb z invalidnostmi na način in ob času, ki ju sami izberejo, ter po dostopni ceni;
- (b) omogočanje dostopa oseb z invalidnostmi do kakovostnih pripomočkov za gibanje, tehničnih pripomočkov, podpornih tehnologij in oblik podpore človeka ali živali ter posrednikov, tudi tako, da so te na razpolago po dostopni ceni;
- (c) zagotavljanje usposabljanj o spretnostih za mobilnost za osebe z invalidnostmi in strokovnjake, ki delajo z njimi;
- (d) spodbujanje proizvajalcev pripomočkov za mobilnost, tehničnih pripomočkov in podpornih tehnologij, da upoštevajo vse vidike mobilnosti pri osebah z invalidnostmi.

21. člen: Svoboda izražanja in mnenja ter dostop do informacij

Države pogodbenice bodo sprejele vse ustrezne ukrepe, da bodo osebam z invalidnostmi zagotovile uresničevanje pravice do svobodnega izražanja in mnenja, vključno s pravico, da na izenačeni osnovi kot drugi pridobivajo, sprejemajo ter sporočajo informacije in ideje s katero koli obliko komunikacije po lastni izbiri iz 2. člena te Konvencije, tudi tako, da:

- (a) bodo zagotavljale informacije, namenjene splošni javnosti, osebam z invalidnostmi v njim dostopnih oblikah in tehnologijah, ki ustrezajo različnim vrstam invalidnosti, pravočasno in brez dodatnih stroškov;
- (b) bodo pri uradnih interakcijah sprejemale in omogočale uporabo znakovnih jezikov, brajice, dopolnilnih in alternativnih načinov komunikacije ter vseh drugih dostopnih sredstev, načinov in oblik komunikacije po izbiri osebe z invalidnostmi;
- (c) bodo pozivale subjekte zasebnega prava, ki ponujajo storitve, namenjene javnosti, tudi po internetu, da informacije in storitve posredujejo v oblikah, ki so dostopne in uporabne za osebe z invalidnostmi;
- (d) bodo spodbujale javna občila, tudi ponudnike informacij po internetu, da bodo svoje storitve naredili dostopne osebam z invalidnostmi;
- (e) bodo priznavale in spodbujale uporabo znakovnih jezikov.

22. člen: Spoštovanje zasebnosti

1. Ne glede na svoj kraj prebivališča ali svoje življenjsko ureditev osebe z invalidnostmi ne smejo biti izpostavljene samovoljnemu ali nezakonitemu poseganju v zasebnost, družino, dom ali dopisovanje in druge vrste komunikacij ali nezakonitim napadom na svojo čast in ugled. Osebe z invalidnostmi imajo pravico do pravnega varstva pred takim vmešavanjem ali napadi.
2. Države pogodbenice bodo varovale zaupnost osebnih in zdravstvenih podatkov ter podatkov o rehabilitaciji oseb z invalidnostmi na izenačeni osnovi kot drugim.

23. člen: Spoštovanje doma in družine

1. Države pogodbenice bodo sprejemale učinkovite in ustrezne ukrepe za odpravljanje diskriminacije zoper osebe z invalidnostmi pri vseh zadevah, ki se nanašajo na zakonsko zvezo, družino, starševstvo ter osebna razmerja na izenačeni osnovi kot drugim, tako da zagotovijo, da:
 - (a) bo vsem osebam z invalidnostmi, ki so dovolj stare za sklenitev zakonske zveze, priznana pravica do sklenitve zakonske zveze in si ustvariti družino na podlagi svobodne in polne privolitve bodočih zakoncev;
 - (b) bosta osebam z invalidnostmi priznani pravica do svobodnega in odgovornega odločanja o številu svojih otrok in starostni razliki med njimi in pravica, da imajo zagotovljen dostop do starosti primernih informacij in izobraževanja o načrtovanju in ustvarjanju družine ter da so zagotovljena potrebna sredstva za uresničevanje teh pravic;
 - (c) bo osebam z invalidnostmi, tudi otrokom, na izenačeni osnovi kot drugim, ohranjena plodnost.
2. Države pogodbenice bodo osebam z invalidnostmi zagotavljale pravice in odgovornosti glede skrbništva, varuštva, skrbništva nad premoženjem, posvojitve otrok ali podobnih institutov, če ti koncepti obstajajo v notranji zakonodaji; v vseh primerih je najpomembnejša najboljša otrokova korist. Države pogodbenice bodo osebam z invalidnostmi zagotavljale ustrezno asistenco pri izvajanju njihove dolžnosti oskrbe in vzgoje otrok.
3. Države pogodbenice bodo otrokom z invalidnostmi zagotavljale enake pravice na področju družinskega življenja. Za uresničevanje teh pravic in da bi preprečile skrivanje, zapustitev, zanemarjanje in segregacijo otrok z invalidnostmi, se države pogodbenice zavezujejo, da bodo otrokom z invalidnostmi in njihovim družinam zagotavljale pravočasne in celovite informacije, storitve in podporo.
4. Države pogodbenice bodo zagotavljale, da otrok ne bo ločen od staršev proti njihovi volji, razen če pristojni organi, katerih odločitve so podvržene preverjanju sodišča, v skladu z veljavno zakonodajo in postopki ugotovijo, da je takšna ločitev nujna zaradi zagotavljanja otrokove najboljše koristi. V nobenem primeru pa se otroka ne sme ločiti od staršev bodisi zaradi njegove lastne invalidnosti ali zaradi invalidnosti enega ali obeh staršev.
5. Kadar ožja družina ne more skrbeti za otroka z invalidnostmi, si bodo države pogodbenice z vsemi močmi prizadevale otroku zagotoviti nadomestno skrb v okviru širše družine, če pa tudi to ni mogoče, pa znotraj skupnosti, v družinskem okolju.

24. člen: Izobraževanje

1. Države pogodbenice osebam z invalidnostmi priznavajo pravico do izobraževanja. Za uresničevanje te pravice brez diskriminacije in na osnovi upoštevanja enakih možnosti bodo države pogodbenice zagotavljale vključujoč izobraževalni sistem na vseh ravneh in vseživljenjsko učenje, usmerjeno v:

- (a) polni razvoj človekovih potencialov, občutka dostojanstva in lastne vrednosti ter krepitev spoštovanja človekovih pravic, temeljnih svoboščin in človeške raznolikosti;
- (b) največji mogoči razvoj osebnosti, potencialov in ustvarjalnosti ter duševnih in telesnih sposobnosti oseb z invalidnostmi;
- (c) omogočanje učinkovitega sodelovanja oseb z invalidnostmi v svobodni družbi.

2. Pri uresničevanju te pravice bodo države pogodbenice zagotavljale:

- (a) da osebe z invalidnostmi zaradi svoje invalidnosti ne bodo izključene iz splošnega izobraževalnega sistema in da otroci z invalidnostmi zaradi invalidnosti niso izključeni iz brezplačnega in obveznega osnovnošolskega izobraževanja ali iz srednješolskega izobraževanja;
- (b) da bodo imele osebe z invalidnostmi na izenačeni osnovi kot drugi dostop do vključujočega, kakovostnega in brezplačnega osnovnošolskega ter srednješolskega izobraževanja v skupnostih, v katerih živijo;
- (c) razumne prilagoditve glede na posameznikove potrebe;
- (d) da bodo osebe z invalidnostmi v splošnem izobraževalnem sistemu deležne potrebne podpore, da se jim omogoči učinkovito izobraževanje;
- (e) učinkovite, posamezniku prilagojene podporne ukrepe v okoljih, ki osebam z invalidnostmi zagotavljajo največji mogoči akademski in družbeni razvoj, da se doseže cilj popolne vključenosti.

3. Države pogodbenice bodo osebam z invalidnostmi omogočile učenje življenjskih in socialnih znanj in veščin, da se jim olajša polno in enako vključevanje v izobraževanje in skupnost. S tem namenom bodo države pogodbenice sprejemale ustrezne ukrepe, med drugim:

- (a) omogočanje učenja brajice, alternativnih pisav, dopolnilnih in alternativnih načinov in oblik komunikacije, veščin za orientacijo in mobilnost ter omogočanje vrstniške podpore in mentorstva;
- (b) omogočanje učenja znakovnega jezika in krepitev jezikovne identitete skupnosti gluhih;
- (c) zagotavljanje, da poteka izobraževanje slepih, gluhih ter gluhoslepih, zlasti otrok, v jezikih in na način ter v obliki komunikacije, ki so najprimernejši za posameznika, in v takih okoljih, ki najbolj spodbujajo akademski in družbeni razvoj.

4. Da bi pomagale zagotoviti uresničevanje te pravice, bodo države pogodbenice sprejemale ustrezne ukrepe za zaposlovanje učiteljev, tudi učiteljev z invalidnostmi, ki so usposobljeni za znakovni jezik in/ali brajico, ter za usposabljanje strokovnjakov in osebja, ki dela na vseh ravneh izobraževanja. Tako usposabljanje vključuje ozaveščanje o invalidnosti in uporabo ustreznih dopolnilnih in alternativnih načinov, sredstev in oblik komunikacije, izobraževalnih tehnik in gradiv za podporo osebam z invalidnostmi.

5. Države pogodbenice bodo zagotavljale, da bodo imele osebe z invalidnostmi brez diskriminacije in na izenačeni osnovi kot drugi dostop do splošnega visokošolskega izobraževanja, poklicnega izobraževanja, izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja. V ta namen bodo države pogodbenice poskrbele, da bodo osebam z invalidnostmi nudile razumne prilagoditve.

25. člen: Zdravje

Države pogodbenice osebam z invalidnostmi priznavajo pravico do najvišjega dosegljivega standarda zdravja, brez diskriminacije zaradi invalidnosti. Države pogodbenice bodo sprejele vse ustrezne ukrepe, da bodo osebam z invalidnostmi zagotovljen dostop do zdravstvenih storitev, ki so občutljive za spol, vključno z zdravstveno rehabilitacijo. Države pogodbenice bodo zlasti:

(a) osebam z invalidnostmi v enakem obsegu, kakovosti in standardu kot drugim zagotavljale brezplačne ali cenovno dostopne zdravstvene storitve in programe, tudi na področju spolnega in reproduktivnega zdravja in na populacije usmerjene javne zdravstvene programe;

(b) osebam z invalidnostmi zagotavljale tiste zdravstvene storitve, ki jih zaradi invalidnosti posebej potrebujejo, vključno z zgodnjim odkrivanjem in ustreznimi posegi po potrebi, ter storitve za zmanjševanje in preprečevanje nastajanja dodatnih invalidnosti, tudi pri otrocih in starejših;

(c) te zdravstvene storitve zagotavljale ljudem čim bližje skupnostim, v katerih živijo, tudi na podežlju;

(d) od zdravstvenih delavcev zahtevale, da osebam z invalidnostmi zagotavljajo enako kakovostno oskrbo kot drugim, tudi na podlagi podanega svobodnega in informiranega soglasja, med drugim z ozaveščanjem o človekovih pravicah, dostojanstvu, samostojnosti in potrebah oseb z invalidnostmi z usposabljanjem ter uvajanjem etičnih standardov v javno in zasebno zdravstvo;

(e) prepovedovale diskriminacijo oseb z invalidnostmi pri zagotavljanju zdravstvenega zavarovanja, ki mora biti zagotovljeno pošteno in primerno, in življenjskega zavarovanja, če ga omogoča notranja zakonodaja;

(f) preprečevale diskriminatorno odrekanje zdravstvene oskrbe, zdravstvenih storitev ali hrane in tekočin zaradi invalidnosti.

26. člen: Habilitacija in rehabilitacija

1. Države pogodbenice bodo sprejemale učinkovite in ustrezne ukrepe, s katerimi osebam z invalidnostmi, tudi z vrstniško podporo, omogočajo doseganje in ohranjanje največje mogoče neodvisnosti, polne telesne, duševne, socialne in poklicne sposobnosti ter polne vključenosti in sodelovanja v vseh vidikih življenja. V ta namen bodo države pogodbenice organizirale, krepile in širile celovite storitve in programe habilitacije in rehabilitacije, zlasti na področjih zdravja, zaposlovanja, izobraževanja in socialnega dela, tako da:

(a) se te storitve in programi začnejo na najzgodnejši možni stopnji in temeljijo na multidisciplinarni presoji potreb in močnejše izraženih sposobnosti vsakega posameznika;

(b) te storitve in programi podpirajo udeležbo in vključenost v skupnost in v vse vidike družbe, so prostovoljni in na razpolago osebam z invalidnostmi čim bližje skupnostim, v katerih živijo, tudi na podežlju.

2. Države pogodbenice bodo spodbujale razvoj začetnega in nadaljevalnega usposabljanja strokovnih delavcev in osebja, ki dela v službah za habilitacijo in rehabilitacijo.

3. Države pogodbenice bodo spodbujale dosegljivost, poznavanje in uporabo podpornih pripomočkov in tehnologij, oblikovanih za osebe z invalidnostmi, ki se nanašajo na njihovo habilitacijo in rehabilitacijo.

27. člen: Delo in zaposlovanje

1. Države pogodbenice osebam z invalidnostmi priznavajo pravico do dela na izenačeni osnovi kot drugim; to vključuje pravico do možnosti za zaslužek s svobodno izbranim ali sprejetim delom na trgu dela in v delovnem okolju, ki je odprto, vključujoče in dostopno osebam z invalidnostmi. Države pogodbenice bodo varovale in spodbujale uresničevanje pravice do dela, tudi tistim, pri katerih invalidnost nastopi med trajanjem zaposlitve, tako da sprejmejo ustrezne, tudi zakonodajne ukrepe, s katerimi bodo, med drugim:

(a) prepovedovale diskriminacijo zaradi invalidnosti v zvezi z vsemi zadevami, ki se nanašajo na kakršno koli obliko zaposlitve, vključno s pogoji za zaposlitev, najemanje in zaposlovanje, ohranjanje zaposlitve, karierno napredovanje ter varne in zdrave delovne razmere;

(b) varovale pravico oseb z invalidnostmi na izenačeni osnovi kot veljajo za druge, do pravičnih in ugodnih delovnih razmer, kar vključuje enake možnosti in enako plačilo za enako delo, varne in zdrave delovne razmere, tudi varstvo pred nadlegovanjem ter popravo krivic;

(c) zagotavljale, da bodo osebe z invalidnostmi lahko uresničevale svoje delavske in sindikalne pravice na izenačeni osnovi kot drugi;

(d) osebam z invalidnostmi omogočajo učinkovit dostop do splošnih tehničnih programov in programov za poklicno usmerjanje, služb za iskanje zaposlitve ter poklicnega in trajnega usposabljanja;

(e) na trgu dela spodbujale priložnosti za zaposlovanje oseb z invalidnostmi in njihovo karierno napredovanje ter podporo pri iskanju, pridobivanju, ohranjanju dela in vračanja na delo;

(f) spodbujale možnosti za samozaposlitev, podjetništvo, razvoj zadrug in ustanavljanje lastnih podjetij;

- (g) zaposlovale osebe z invalidnostmi v javnem sektorju;
 - (h) spodbujale zaposlovanje oseb z invalidnostmi v zasebnem sektorju z ustreznimi politikami in ukrepi, ki lahko vključujejo programe pozitivnih in posebnih ukrepov, spodbude in druge ukrepe;
 - (i) zagotavljale razumne prilagoditve za osebe z invalidnostmi na delovnem mestu;
 - (j) spodbujale, da osebe z invalidnostmi pridobivajo delovne izkušnje na odprtem trgu dela;
 - (k) spodbujale programe poklicne in strokovne rehabilitacije ter programe za ohranjanje zaposlitve in za vrnitev na delo, namenjene osebam z invalidnostmi.
2. Države pogodbenice bodo skrbale, da osebe z invalidnostmi ne bodo zadrževane v suženjskem ali služabniškem razmerju in da bo za osebe z invalidnostmi na izenačeni osnovi kot drugim zagotovljena zaščita pred prisilnim ali obveznim delom.

28. člen: Ustrezna življenjska raven in socialno varstvo

1. Države pogodbenice osebam z invalidnostmi priznavajo pravico do ustreznega življenjskega standarda za njih in njihove družine, kar vključuje ustrezno prehrano, oblačila in stanovanje, ter do nenehnega izboljševanja življenjskih razmer ter bodo sprejemale ustrezne ukrepe za varovanje in spodbujanje uresničevanja te pravice, brez diskriminacije zaradi invalidnosti.
2. Države pogodbenice osebam z invalidnostmi priznavajo pravico do socialnega varstva in do uživanja te pravice brez diskriminacije zaradi invalidnosti ter bodo sprejemale ustrezne ukrepe za varovanje in spodbujanje uresničevanja te pravice, vključno z ukrepi, s katerimi bodo:
- (a) osebam z invalidnostmi zagotavljale enak dostop do oskrbe s čisto vodo in dostop do ustreznih storitev po dostopni ceni, naprav in drugih oblik asistenc za potrebe, povezane z invalidnostjo;
 - (b) osebam z invalidnostmi, zlasti ženskam, deklicam in starejšim, zagotavljale dostop do programov socialnega varstva in programov za zmanjševanje revščine;
 - (c) osebam z invalidnostmi in njihovim družinam, ki živijo v revščini, zagotavljale dostop do državne podpore za posebne stroške, povezane z invalidnostjo, vključno z ustreznim usposabljanjem, svetovanjem, finančno podporo in občasno oskrbo;
 - (d) osebam z invalidnostmi zagotavljale dostop do javnih stanovanjskih programov;
 - (e) osebam z invalidnostmi zagotavljale enak dostop do pokojninskih ugodnosti in programov.

29. člen: Udeleževanje v političnem in javnem življenju

Države pogodbenice bodo osebam z invalidnostmi zagotavljale politične pravice in priložnost, da jih uživajo na izenačeni osnovi kot drugi, in se zavezujejo, da:

(a) bodo osebam z invalidnostmi na izenačeni osnovi kot drugim omogočale, da se bodo lahko učinkovito in polno sodelovali v političnem in javnem življenju, bodisi neposredno bodisi preko svobodno izbranih predstavnikov, kar vključuje pravico in priložnost, da volijo in so izvoljeni, med drugim tako, da:

(i) bodo zagotavljale, da bodo volilni postopki, objekti in naprave ter gradivo ustrezni, dostopni, lahko razumljivi in preprosti za uporabo ;

(ii) bodo varovale pravico oseb z invalidnostmi, da na volitvah in referendumih volijo tajno in brez zastraševanja, da kandidirajo na volitvah in učinkovito opravljajo prevzete naloge in javne funkcije na vseh ravneh oblasti ter da jim bodo po potrebi, omogočile uporabo podpornih in novih tehnologij;

(iii) bodo osebam z invalidnostmi kot volivcem zagotavljale svobodno izražanje volje in jim v ta namen po potrebi ter na njihovo zahtevo pri izražanju volje na volitvah omogočile podporo osebe po njihovi izbiri;

(b) bodo dejavno spodbujale ustvarjanje okolja, v katerem lahko osebe z invalidnostmi učinkovito in polno sodelujejo pri upravljanju javnih zadev brez diskriminacije in na izenačeni osnovi kot drugi, ter spodbujajo njihovo sodelovanje pri javnih zadevah, kar vključuje tudi:

(i) sodelovanje v nevladnih organizacijah in združenjih, ki delujejo v javnem in političnem življenju države, ter pri dejavnostih in upravljanju političnih strank;

(ii) ustanavljanje in vključevanje v organizacije oseb z invalidnostmi, ki osebe z invalidnostmi zastopajo na mednarodni, državni, regionalni in lokalni ravni.

30. člen: Udeleževanje v kulturnem življenju, rekreaciji, prostočasnih dejavnostih in športu

1. Države pogodbenice priznavajo pravico oseb z invalidnostmi do udeleževanja v kulturnem življenju na izenačeni osnovi kot drugim in bodo sprejemale vse ustrezne ukrepe, s katerimi bodo skrbale, da bodo osebe z invalidnostmi:

(a) uživale dostop do kulturnega gradiva v dostopnih oblikah;

(b) uživale dostop do televizijskih programov, filmov, gledaliških predstav in drugih kulturnih dejavnosti v dostopnih oblikah;

(c) uživale dostop do krajev, v katerih potekajo kulturne prireditve ali storitve, kot so gledališča, muzeji, kinematografi, knjižnice in turistične storitve, ter v največji možni meri dostop do spomenikov in kulturnih spomenikov ter krajev državnega kulturnega pomena.

2. Države pogodbenice bodo sprejele ustrezne ukrepe, s katerimi bodo osebam z invalidnostmi omogočale, da razvijajo in uporabljajo svoje ustvarjalne, umetniške in intelektualne potenciale, ne samo v lastno korist, ampak tudi za obogatitev družbe.

3. Države pogodbenice bodo skladno z mednarodnim pravom sprejele vse ustrezne ukrepe, s katerimi bodo preprečevale, da zakoni o varstvu intelektualne lastnine osebam z invalidnostmi ne bi nerazumno ali diskriminatorno ovirali dostopa do kulturnega gradiva.

4. Osebe z invalidnostmi imajo na izenačeni osnovi kot drugi pravico, da se prizna in podpre njihovo lastno kulturno in jezikovno identiteto, tudi znakovni jezik in kulturo gluhih.

5. Z namenom, da bi osebam z invalidnostmi enako kot drugim omogočale sodelovanje pri rekreacijskih, prostočasnih in športnih dejavnostih, bodo države pogodbenice z ustreznimi ukrepi poskrbele:

(a) za spodbujanje in promoviranje najširšega mogočega sodelovanja oseb z invalidnostmi v široko razširjenih športnih dejavnostih na vseh ravneh;

(b) za zagotovitev možnosti, da osebe z invalidnostmi organizirajo, razvijajo in sodelujejo pri športnih in rekreacijskih dejavnostih za osebe z invalidnostmi in jim v ta namen enako kot drugim omogočale ustrezno izobraževanje, vadbo in sredstva;

(c) da bo osebam z invalidnostmi omogočen dostop do prizorišč, kjer potekajo športne, rekreacijske in turistične dejavnosti;

(d) da bodo imeli otroci z invalidnostmi na izenačeni osnovi z drugimi otroki možnost za sodelovanje pri igri, rekreaciji in prostočasnih in športnih dejavnostih, vključno s tovrstnimi dejavnostmi v okviru šolskega sistema;

(e) da bodo tisti, ki sodelujejo pri organizaciji rekreacijskih, turističnih, prostočasnih in športnih dejavnosti, osebam z invalidnostmi omogočali dostop do svojih storitev.

31. člen: Statistika in zbiranje podatkov

1. Države pogodbenice se zavezujejo, da bodo zbirale ustrezne informacije, vključno s statističnimi in raziskovalnimi podatki, ki jim bodo omogočili oblikovanje in uresničevanje politik za izvajanje te Konvencije. Postopek zbiranja in shranjevanja teh informacij:

(a) bo skladen z veljavnimi pravnimi varovali, vključno z zakonodajo o varstvu podatkov, da se zagotovi zaupnost in spoštovanje zasebnosti oseb z invalidnostmi;

(b) bo skladen z mednarodno sprejetimi normami varovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter etičnimi načeli na področju zbiranja in uporabe statističnih podatkov.

2. Podatki, zbrani v skladu s tem členom, bodo primerno razčlenjeni in se uporabljajo kot pomoč pri presoji izpolnjevanja obveznosti držav pogodbenic iz te Konvencije ter za ugotavljanje in odpravljanje ovir, s katerimi se osebe z invalidnostmi srečujejo pri uresničevanju svojih pravic.

3. Države pogodbenice prevzemajo odgovornost za razširjanje statističnih podatkov in bodo zagotavljale, da so ti dostopni osebam z invalidnostmi in drugim.

32. člen: Mednarodno sodelovanje

1. Države pogodbenice se zavedajo pomena mednarodnega sodelovanja in njegovega spodbujanja za podporo nacionalnih prizadevanj za uresničevanje namena in ciljev te Konvencije ter bodo sprejemale ustrezne in učinkovite ukrepe za to sodelovanje in spodbujanje na med državami pogodbenicami ter na mednarodni ravni in po potrebi v partnerstvu z ustreznimi mednarodnimi in regionalnimi organizacijami ter civilno družbo, zlasti organizacijami oseb z invalidnostmi. Ti ukrepi lahko med drugim vključujejo:

(a) zagotavljanje, da je mednarodno sodelovanje, tudi mednarodni razvojni program, vključujoče in dostopno za osebe z invalidnostmi;

(b) omogočanje in podporo pri krepitvi zmogljivosti, tudi z izmenjavo in z deljenjem informacij, izkušenj, programov usposabljanja in primerov najboljših praks;

(c) omogočanje sodelovanja pri raziskavah in dostop do znanstvenega ter tehničnega znanja;

(d) po potrebi zagotavljanje tehnične in gospodarske pomoči, tudi z omogočanjem dostopa do dostopnih ter podpornih tehnologij in njihove izmenjave ter s prenosom tehnologij.

2. Določbe tega člena ne posegajo v zaveze vsake države pogodbenice, da izpolni svoje obveznosti po tej Konvenciji.

33. člen: Izvajanje in spremljanje izvajanja v posameznih državah

1. Države pogodbenice v skladu s svojo notranjo organizacijo določijo enega ali več vladnih organov za stike, ki so pristojni za zadeve, povezane z izvajanjem te Konvencije, in bodo z vso potrebno pozornostjo preučile možnosti za vzpostavitev ali določitev načina usklajevanja, ki v vladi omogoča usklajeno delovanje na različnih področjih in na različnih ravneh.

2. Države pogodbenice bodo v skladu s svojimi pravnimi in upravnimi sistemi-vzdrževale, krepile, določile ali vzpostavile okvir, ki vključuje eno ali po potrebi tudi več neodvisnih teles za spodbujanje, varovanje in spremljanje izvajanja te Konvencije. Ob določanju ali vzpostavljanju takega mehanizma bodo države pogodbenice upoštevale načela, ki se nanašajo na status in delovanje nacionalnih institucij za varovanje in promocijo človekovih pravic.

3. Civilna družba, zlasti osebe z invalidnostmi in njihove reprezentativne organizacije, so vključeni v postopek spremljanja in v njem polno sodelujejo.

34. člen: Odbor za pravice oseb z invalidnostmi

1. Ustanovi se Odbor za pravice oseb z invalidnostmi (v nadaljnjem besedilu: Odbor), ki bo zadolžen za izvajanje naloge, ki so opredeljene v nadaljevanju.
2. Ko začne veljati ta Konvencija, Odbor sestavlja dvanajst strokovnjakov. Po nadaljnjih šestdesetih ratifikacijah ali pristopih h Konvenciji se Odbor poveča za šest članov, tako da ga sestavlja največ osemnajst članov.
3. Člani Odbora opravljajo naloge v lastnem imenu, uživajo velik moralni ugled in so priznani ter imajo izkušnje na področju, ki ga ureja ta Konvencija. Pri imenovanju svojih kandidatov so države pogodbenice pozvane, da ustrezno upoštevajo določbe tretjega odstavka 4. člena te Konvencije.
4. Člane Odbora izvolijo države pogodbenice in pri tem upoštevajo pravično geografsko porazdelitev, zastopanost različnih civilizacijskih oblik in prevladujočih pravnih sistemov, uravnoteženo zastopanost spolov in vključenost strokovnjakov z invalidnostmi.
5. Člani Odbora so izvoljeni na zasedanju konference držav pogodbenic s tajnim glasovanjem s seznama kandidatov državljanov držav pogodbenic, ki so jih predlagale. Na zasedanju, ki je sklepčno, če sta navzoči dve tretjini držav pogodbenic, so v Odbor izvoljeni tisti, ki dobijo največ glasov in absolutno večino glasov predstavnikov držav pogodbenic, ki so prisotni in glasujejo.
6. Prve volitve bodo izvedene najpozneje šest mesecev po dnevu začetka veljavnosti te Konvencije. Najpozneje štiri mesece pred vsakimi volitvami generalni sekretar Združenih narodov pošlje državam pogodbenicam pismo in jih pozove, naj v dveh mesecih predlagajo svoje kandidate. Nato pripravi abecedni seznam vseh kandidatov z navedbo držav pogodbenic, ki so jih predlagale, ter ga pošlje državam pogodbenicam te Konvencije.
7. Člani Odbora se izvolijo za štiri leta. Ponovno so lahko izvoljeni enkrat, pri čemer mandat tistih šestih članov, ki so izvoljenih na prvih volitvah, traja dve leti; takoj po prvih volitvah predsedujoči na zasedanju iz petega odstavka tega člena z žrebom izbere teh šest članov.
8. Šest dodatnih članov Odbora se izvoli na rednih volitvah v skladu z ustreznimi določbami tega člena.
9. Če član Odbora umre ali odstopi ali izjavi, da zaradi katerega drugega razloga ne more več opravljati svojih nalog, država pogodbenica, ki ga je predlagala, za preostanek mandata imenuje drugega ustrezno usposobljenega strokovnjaka, ki izpolnjuje zahteve iz ustreznih določb tega člena.
10. Odbor sprejme svoj poslovnik.
11. Generalni sekretar Združenih narodov zagotovi potrebno osebje, prostore in opremo ter s tem zagotavlja učinkovito izvajanje nalog iz te Konvencije, ter skliče prvo sejo Odbora.
12. Z odobritvijo Generalne skupščine člani Odbora, ustanovljenega po tej Konvenciji, prejemajo nagrade iz sredstev Združenih narodov po določilih in pod pogoji, ki jih Skupščina lahko določi glede na pomembnost nalog Odbora.
13. Člani Odbora so upravičeni do ugodnosti, privilegijev in imunitet strokovnjakov na misiji Združenih narodov, kakor je določeno v ustreznih poglavjih Konvencije o privilegijih in imunitetah Združenih narodov.

35. člen: Poročila držav pogodbenic

1. Dve leti po začetku veljavnosti konvencije država pogodbenica prek generalnega sekretarja Združenih narodov Odboru predloži izčrpno poročilo o ukrepih, ki jih je sprejela za namene izpolnjevanja obveznosti iz te Konvencije, in o doseženem napredku.
2. Od takrat naprej države pogodbenice poročila oddajajo najmanj vsaka štiri leta in kadar koli tako zahteva Odbor.
3. Odbor določi smernice, ki se nanašajo na vsebino poročil.
4. Državi pogodbenici, ki je Odboru predložila izčrpno začetno poročilo, v poznejših poročilih ni treba znova navajati že danih informacij. Države pogodbenice so pozvane, da poročila pripravljajo v odprtem in preglednem postopku in da ustrezno upoštevajo tretjega odstavka 4. člena te Konvencije.
5. Države pogodbenice lahko navedejo dejavnike in težave, ki vplivajo na stopnjo izpolnjevanja obveznosti iz te Konvencije.

36. člen: Obravnavanje poročil

1. Odbor obravnava vsako poročilo in po svoji presoji pripravi ustrezne predloge ter splošna priporočila in jih pošlje državi pogodbenici. Država pogodbenica lahko v odgovoru Odboru pošlje informacije po lastni izbiri. Odbor lahko od držav pogodbenic zahteva nadaljnje informacije o izvajanju te Konvencije.
2. Če država pogodbenica močno zamuja s predložitvijo poročila, jo Odbor lahko uradno obvesti, da je treba preveriti izvajanje Konvencije na podlagi zanesljivih informacij, ki so Odboru na razpolago, če tri mesece po uradnem obvestilu država pogodbenica še vedno ne predloži ustreznega poročila. Odbor bo državo pogodbenico povabil k sodelovanju pri takem pregledu. Če država pogodbenica odgovori s predložitvijo ustreznega poročila, se uporabi prvi odstavek tega člena.
3. Generalni sekretar Združenih narodov poskrbi, da so poročila na razpolago vsem državam pogodbenicam.
4. Države pogodbenice poskrbijo, da so poročila v njihovih državah javnosti široko dostopna, in omogočajo dajanje predlogov in splošnih priporočil v zvezi z njimi.
5. Odbor po svoji presoji poročila držav pogodbenic pošilja posebnim agencijam, skladom in programom Združenih narodov ter drugim pristojnim organom, da obravnavajo v poročilu navedeno zahtevo ali potrebo po strokovnem nasvetu oziroma pomoči ter morebitne pripombe in priporočila odbora v zvezi s temi zahtevami ali navedbami.

37. člen: Sodelovanje med državami pogodbenicami in Odborom

1. Vse države pogodbenice bodo sodelovale z Odborom in pomagale njegovim članom pri izpolnjevanju njihovih nalog in pooblastil.
2. V odnosih z državami pogodbenicami Odbor natančno preuči načine in sredstva za povečevanje zmogljivosti v državah za izvajanje te Konvencije, tudi z mednarodnim sodelovanjem.

38. člen: Razmerje odbora do drugih organov

Da bi podprle učinkovito izvajanje te Konvencije in spodbudile mednarodno sodelovanje na področju, ki ga ureja:

(a) bodo imele specializirane agencije in drugi organi Združenih narodov pravico biti zastopani pri presoji izvajanja tistih določb te Konvencije, ki spadajo v okvir njihovih nalog in pristojnosti. Odbor lahko po svoji presoji pozove specializirane agencije in druge pristojne organe, da dajo strokovne nasvete o izvajanju Konvencije na področjih, ki spadajo med njihove naloge in pristojnosti. Odbor lahko pozove specializirane agencije in druge organe Združenih narodov, da predložijo poročila o izvajanju Konvencije na področjih, ki spadajo med njihove dejavnosti;

(b) pri opravljanju svojih nalog in pooblastil se Odbor po potrebi posvetuje z drugimi organi, ustanovljenimi v skladu z mednarodnimi pogodbami o človekovih pravicah, da se zagotovi usklajenost smernic, predlogov in splošnih priporočil poročanja ter preprečita podvajanje in prekrivanje pri opravljanju njihovih nalog.

39. člen: Poročilo odbora

Odbor vsaki dve leti poroča Generalni skupščini ter Ekonomskemu in socialnemu svetu o svojih dejavnostih in na podlagi poročil, ki jih je pregledal, ter informacij, ki jih je prejel od držav pogodbenic, pošilja svoje predloge in splošna priporočila. Ti predlogi in splošna priporočila se vključijo v poročilo Odbora skupaj z morebitnimi pripombami držav pogodbenic.

40. člen: Konferenca držav pogodbenic

1. Države pogodbenice se redno sestajajo na konferenci držav pogodbenic in obravnavajo vse zadeve v zvezi z izvajanjem te Konvencije.

2. Generalni sekretar Združenih narodov skliče konferenco držav pogodbenic najpozneje šest mesecev po začetku veljavnosti te Konvencije. Vsako naslednje zasedanje skliče vsaki dve leti ali na podlagi sklepa konference držav pogodbenic.

41. člen: Depozitar

Depozitar te Konvencije je generalni sekretar Združenih narodov.

42. člen: Podpis

Ta Konvencija je vsem državam in regionalnim organizacijam za povezovanje na voljo za podpis na sedežu Združenih narodov v New Yorku od 30. marca 2007.

43. člen: Soglasje, da je Konvencija zavezujoča

Države pogodbenice Konvencijo ratificirajo, regionalne organizacije za povezovanje podpisnice pa jo uradno potrdijo. H Konvenciji lahko pristopi katera koli država ali regionalna organizacija za povezovanje, ki je še ni podpisala.

44. člen: Regionalne organizacije za povezovanje

1. »Regionalna organizacija za povezovanje« je organizacija, ki jo ustanovijo neodvisne države določene regije in nanjo prenesejo pristojnost za zadeve, ki jih ureja ta Konvencija. Te organizacije v listinah o uradni potrditvi ali pristopu opredelijo obseg svoje pristojnosti za zadeve, ki jih ureja ta Konvencija. O morebitnih poznejših bistvenih spremembah obsega svojih pristojnosti obvestijo depozitarja.

2. Sklicevanje na »države pogodbenice« v tej Konvenciji velja tudi za navedene organizacije v mejah njihovih pristojnosti.

3. Listine, ki jih deponirajo regionalne organizacije za povezovanje, ne štejejo za namene prvega odstavka 45. člena ter drugega in tretjega odstavka 47. člena.

4. Regionalne organizacije za povezovanje lahko pri zadevah v svoji pristojnosti uresničujejo pravico do glasovanja na konferencah držav pogodbenic, pri čemer je število glasov enako številu njihovih držav članic, ki so pogodbenice te Konvencije. Organizacije ne morejo uresničevati svoje pravice do glasovanja, če jo katera koli njena država članica uresničuje sama, in obratno.

45. člen: Začetek veljavnosti

1. Ta Konvencija začne veljati trideseti dan po deponiranju dvajsete listine o ratifikaciji ali pristopu.

2. Za vsako državo ali regionalno organizacijo za povezovanje, ki ratificira, uradno potrdi ali pristopi h Konvenciji po deponiranju dvajsete listine, začne Konvencija veljati trideseti dan po deponiranju njene listine.

46. člen: Pridržki

1. Pridržki, ki so nezdružljivi z vsebino in namenom Konvencije, niso dovoljeni.

2. Pridržke je mogoče kadar koli umakniti.

47. člen: Spremembe

1. Vsaka država pogodbenica lahko predlaga spremembo te Konvencije in jo predloži generalnemu sekretarju Združenih narodov. Generalni sekretar pošlje predlagane spremembe državam pogodbenicam in jih pozove, naj ga obvestijo, ali podpirajo konferenco držav pogodbenic za namene obravnavanja predlogov in odločanja o njih. Če se v štirih mesecih od dne pošiljanja vsaj tretjina držav pogodbenic izreče za konferenco, jo generalni sekretar skliče pod pokroviteljstvom Združenih narodov. Vsako spremembo, sprejeto z dvotretjinsko večino prisotnih in glasujočih držav pogodbenic, generalni sekretar predloži v potrditev Generalni skupščini in nato vsem državam pogodbenicam v sprejetje.

2. Sprememba, sprejeta in potrjena v skladu s prvim odstavkom tega člena, začne veljati trideseti dan po dnevu, ko sta dve tretjini držav pogodbenic na dan sprejetja spremembe deponirali svoje listine o sprejetju. Nato sprememba za katero koli državo pogodbenico začne veljati trideseti dan po dnevu, ko je deponirala svojo listino o sprejetju. Sprememba je zavezujoča samo za tiste države pogodbenice, ki so jo sprejele.

3. Če konferenca držav pogodbenic soglasno odloči, začne sprememba, sprejeta in potrjena v skladu s prvim odstavkom tega člena, ki se nanaša izključno na 34., 38., 39. in 40. člen, veljati trideseti dan po dnevu, ko sta dve tretjini držav pogodbenic na dan sprejetja spremembe deponirali svoje listine o sprejetju.

48. člen: Odpoved

Vsaka država pogodbenica lahko to Konvencijo odpove s pisnim obvestilom generalnemu sekretarju Združenih narodov. Odpoved začne veljati eno leto po dnevu, ko je generalni sekretar prejel uradno obvestilo.

49. člen: Dostopna oblika

Besedilo te Konvencije bo dano na voljo v dostopnih oblikah.

50. člen: Verodostojna besedila

Besedila te Konvencije v angleškem, arabskem, francoskem, kitajskem, ruskem in španskem jeziku so enako verodostojna.

V potrditev tega so spodaj podpisani, ki so jih za ta namen ustrezno pooblastile njihove vlade, podpisali to Konvencijo.

Izbirni protokol h Konvenciji o pravicah oseb z invalidnostmi

Države pogodbenice tega protokola so se dogovorile:

1. člen

1. Država pogodbenica tega Protokola (v nadaljevanju: »država pogodbenica«) priznava Odboru za pravice oseb z invalidnostmi (v nadaljevanju: »Odbor«) pristojnost, da sprejema in obravnava sporočila posameznikov ali posameznih skupin, ki jih pošljejo sami ali so poslana v njihovem imenu, v katerih ti trdijo, da so žrtve, ker država pogodbenica krši določbe Konvencije.
2. Odbor ne sprejema sporočil, ki se nanašajo na državo pogodbenico Konvencije, ki ni pogodbenica tega Protokola.

2. člen

Odbor šteje sporočilo za nesprejemljivo, kadar:

1. je anonimno;
2. predstavlja zlorabo pravice do predložitve takega sporočila ali ni združljivo z določbami te Konvencije;
3. je Odbor enako zadevo že preučil ali se zadeva je preučevala ali se še preučuje v drugem postopku mednarodne preiskave ali reševanja;
4. še niso bila izčrpana vsa razpoložljiva domača pravna sredstva. To ne velja, kadar je uporaba pravnih sredstev nerazumno dolgotrajna ali verjetno ne bo prinesla učinkovite rešitve;
5. kadar je sporočilo očitno neutemeljeno ali ni dovolj vsebinsko utemeljeno ali podprto z dokazi; ali kadar
6. so dejstva, na katera se nanaša sporočilo, nastala pred začetkom veljavnosti protokola za državo pogodbenico, razen če so trajala tudi po tem datumu.

3. člen

Ob upoštevanju 2. člena tega Protokola Odbor o vsakem sporočilu, ki mu je predloženo, zaupno obvesti državo pogodbenico. Država prejemnica v šestih mesecih odboru predloži pisne obrazložitve ali pojasnila o zadevi ter o tem, ali je morda uporabila kakšna pravna sredstva.

4. člen

1. Po prejemu sporočila in pred odločanjem o vsebini zadeve lahko Odbor državi pogodbenici v nujno obravnavo pošlje zahtevo, da sprejme začasne ukrepe, potrebne za preprečitev nepopravljive škode, ki bi jo utrpela žrtev ali žrtve domnevne kršitve.
2. Kadar Odbor ravna po prvem odstavku tega člena, to še ni odločitev o dopustnosti ali o vsebini sporočila.

5. člen

Odbor obravnava sporočila iz tega Protokola na zaprtih zasedanjih. Po obravnavi sporočila odbor pošlje svoje morebitne predloge in priporočila državi pogodbenici ter pobudniku.

6. člen

1. Če Odbor pridobi zanesljive informacije, da katera izmed držav pogodbenic hudo ali sistematično krši pravice iz Konvencije, to državo pozove k sodelovanju pri presoji takšnih informacij in jo povabi, da v ta namen predloži svoje pripombe v zvezi temi informacijami.

2. Ob upoštevanju pripomb, ki jih pošlje država pogodbenica, in vseh drugih zanesljivih informacij, ki so Odboru na voljo, ta lahko imenuje enega ali več svojih članov, da opravijo preiskavo in nemudoma poročajo Odboru. Kadar je to utemeljeno in s soglasjem države pogodbenice lahko takšna preiskava vključuje tudi obisk na njenem ozemlju.

3. Odbor obravnava ugotovitve preiskave in jih skupaj z morebitnimi pripombami in priporočili posreduje državi pogodbenici.

4. Država pogodbenica mora svoje pripombe predložiti Odboru v šestih mesecih po prejemu njegovih ugotovitev, pripomb in priporočil.

5. Preiskava je zaupna in država pogodbenica bo povabljena k sodelovanju v vseh fazah postopka.

7. člen

1. Odbor lahko državo pogodbenico pozove, da v svoje poročilo iz 35. člena Konvencije vključi podatke o vseh ukrepih, ki jih je sprejela kot odziv na preiskavo, ki je bila opravljena na podlagi 6. člena tega Protokola.

2. Po poteku šestmesečnega obdobja iz četrtega odstavka 6. člena Odbor lahko državo pogodbenico po potrebi pozove, da ga obvesti o ukrepih, sprejetih v odziv na takšno preiskavo.

8. člen

Država pogodbenica lahko ob podpisu ali ratifikaciji tega protokola ali pristopu k njemu izjavi, da ne priznava pristojnosti Odbora iz 6. in 7. člena.

9. člen

Depozitar tega Protokola je generalni sekretar Združenih narodov.

10. člen

Ta Protokol je državam podpisnicam in regionalnim organizacijam za povezovanje, ki so podpisnice Konvencije, na voljo za podpis na sedežu Združenih narodov v New Yorku od 30. Marca 2007.

11. člen

Ta Protokol ratificirajo države podpisnice protokola, ki so že ratificirale Konvencijo ali pristopile k njej. Regionalne organizacije za povezovanje, ki so podpisnice tega Protokola in so že uradno potrdile Konvencijo ali pristopile k njej, ga uradno potrdijo. K Protokolu lahko pristopi država ali regionalna organizacija za povezovanje, ki je uradno potrdila Konvencijo ali pristopila k njej, in ni podpisala Protokola.

12. člen

1. »Regionalna organizacija za povezovanje« je organizacija, ki jo ustanovijo neodvisne države določene regije in nanjo prenesejo pristojnost za zadeve, ki jih urejata Konvencija in ta Protokol. Te organizacije v listinah o uradni potrditvi ali pristopu opredelijo obseg svoje pristojnosti za zadeve, ki jih urejata Konvencija in ta Protokol. O morebitnih poznejših bistvenih spremembah obsega svojih pristojnosti obvestijo depozitarja.

2. Sklicevanje na »države pogodbenice« v tem Protokolu velja tudi za navedene organizacije v mejah njihovih pristojnosti.

3. Listine, ki jih deponirajo regionalne organizacije za povezovanje, ne veljajo za namene prvega odstavka 13. člena in drugega odstavka 15. člena.

4. Regionalne organizacije za povezovanje lahko pri zadevah v svoji pristojnosti uresničujejo pravico do glasovanja na zasedanjih držav pogodbenic, pri čemer je število glasov enako številu njihovih držav članic, ki so pogodbenice tega Protokola. Organizacije ne morejo uresničevati svoje pravice do glasovanja, če jo katera koli njena država članica uresničuje sama, in obratno.

13. člen

1. Glede na začetek veljavnosti Konvencije začne Protokol veljati trideseti dan po deponiranju desete listine o ratifikaciji ali pristopu.

2. Za vsako državo ali regionalno organizacijo za povezovanje, ki ratificira, uradno potrdi ali pristopi k Protokolu po deponiranju desete listine, začne protokol veljati trideseti dan po deponiranju njene listine.

14. člen

1. Pridržki, ki so nezdružljivi z vsebino in namenom Protokola, niso dovoljeni.

2. Pridržke je mogoče kadar koli umakniti.

15. člen

1. Vsaka država pogodbenica lahko predlaga spremembo tega Protokola in jo predloži generalnemu sekretarju Združenih narodov. Generalni sekretar pošlje predlagane spremembe državam pogodbenicam in jih pozove, da ga obvestijo, ali podpirajo sestanek držav pogodbenic zaradi obravnavanja predlogov in odločanja o njih. Če se v štirih mesecih od dne pošiljanja vsaj tretjina držav pogodbenic izreče za sestanek, ga generalni sekretar skliče pod pokroviteljstvom Združenih narodov. Vsako spremembo, sprejeto z dvotretjinsko večino prisotnih in glasujočih držav pogodbenic, generalni sekretar predloži v potrditev Generalni skupščini Združenih narodov in nato vsem državam pogodbenicam v sprejetje.

2. Sprememba, sprejeta in potrjena v skladu s prvim odstavkom tega člena, začne veljati trideseti dan po dnevu, ko sta dve tretjini držav pogodbenic na dan sprejetja spremembe deponirali svoje listine o sprejetju. Nato sprememba za katero koli državo pogodbenico začne veljati trideseti dan po dnevu, ko je deponirala svojo listino o sprejetju. Sprememba je zavezujoča samo za tiste države pogodbenice, ki so jo sprejele.

16. člen

Vsaka država pogodbenica lahko ta Protokol odpove s pisnim obvestilom generalnemu sekretarju Združenih narodov. Odpoved začne veljati eno leto po dnevu, ko je generalni sekretar prejel uradno obvestilo.

17. člen

Besedilo tega Protokola bo dano na voljo v dostopnih oblikah.

18. člen

Besedila tega Protokola v angleškem, arabskem, francoskem, kitajskem, ruskem in španskem jeziku so enako verodostojna.

V potrditev tega so spodaj podpisani, ki so jih za ta namen ustrezno pooblastile njihove vlade, podpisali ta Protokol.